N Y H E D S B R E V

NR. 9 - OKT. 2026

SUND VEJLE FJORD

Første fund af den giftige "klæbrig vandmand" i Vejle Fjord

I N F O R M A T I O N O M F R E M S K R I D T O G S T A T U S F O R P R O J E K T S U N D V E J L E F J O R D

INDHOLD I DETTE NUMMER:

Side 3: Formidling af projekt- og forskningsresultater
Side 4: Forsøg med ålegræs frø
Side 5: Blåmuslinger som virkemiddel
Side 7: Ålegræsindsatsen 2026
Side 8: Fiskeundersøgelser 2026
Side 9: Vejle Fjord stenbank godt på vej...
Side 10: Hvor skal de mange sten ligge henne?
Side 11: Fjordens Puls - nyt oplevelsesunivers
Side 12: Lokalplan for marin feltstation vedtaget

SUND
VEJLE FJORD

Velkommen til niende nyhedsbrev i forbindelse med implementeringen af Projekt Sund Vejle Fjord 2.0. Nærværende nyhedsbrev skal hjælpe med at holde alle interessenter og samarbejdspartnere løbende informerede om projektets fremskridt og status. Vi forventer at udkomme med nyhedsbreve et par gange årligt eller efter behov i de 5 år projektet kører.

Formidling af projekt- & forskningsresultater

Projekt Sund Vejle Fjord går nu snart ind i sit ottende år, og der er med projektet løbende indhentet en masse viden, der kan anvendes andre steder i Danmark og udland. Ud over de konkrete erfaringer som forvaltningsprojekt, med det formål at bringe livet tilbage til Vejle Fjord, så udarbejder SDU - som formel partner i projektet - en række videnskabelige artikler, rapporter og vejledninger, som publiceres i forskellige relevante sammenhænge. Blandt andet kan du læser mere om de konkrete vejledninger hos Center for Marin Naturgenopretning.

Center for Marin Naturgenopretning:
Center for Marin Naturgenopretning vil fremme en vidensbaseret implementering af marin naturgenopretning med henblik på at styrke marine økosystemers modstandsdygtighed, økologiske balance og en lang række økosystemtjenester i danske farvande.

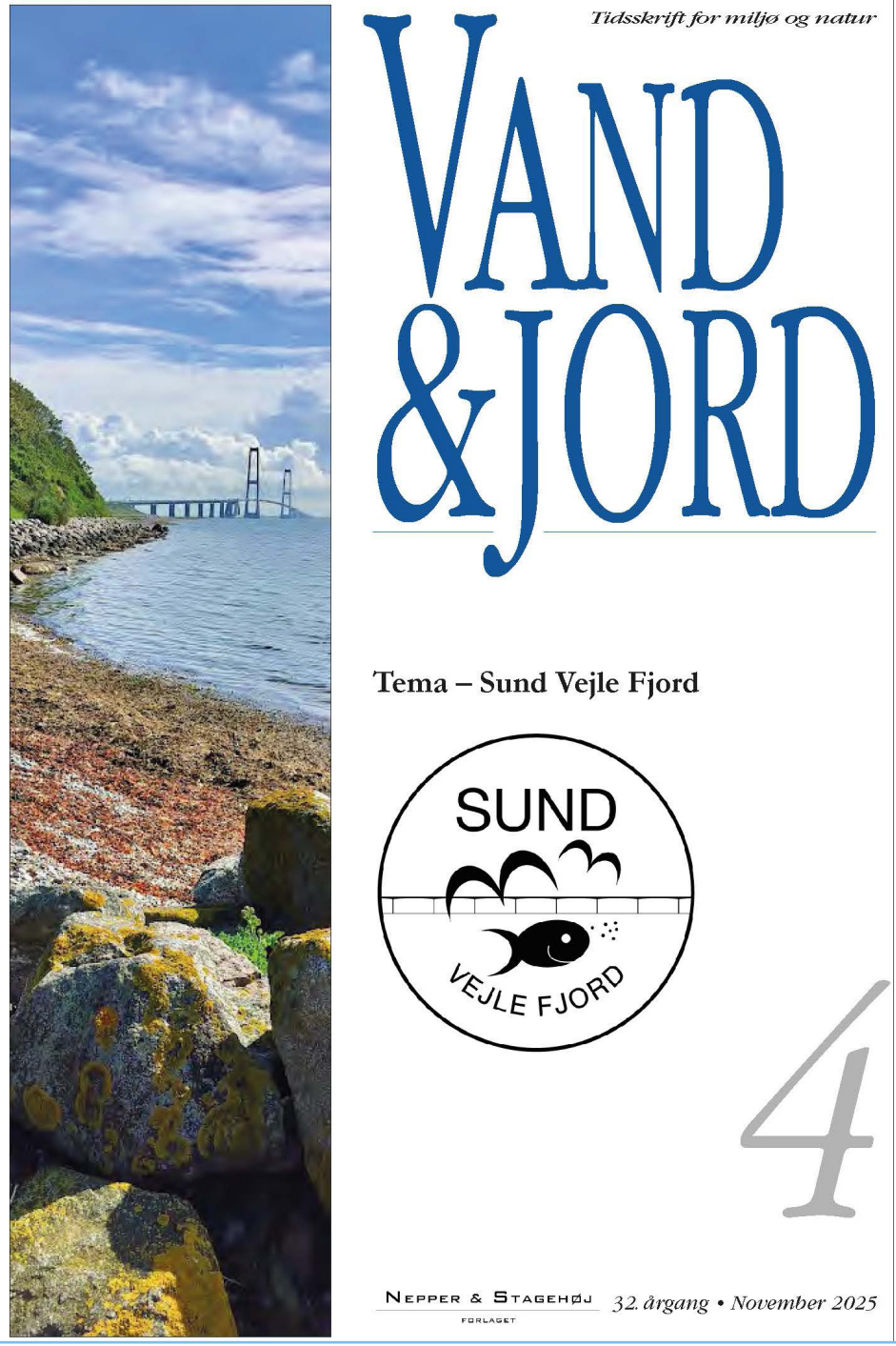
Centeret vil formidle faglig viden og rådgive om faktorer (økologiske, tekniske og økonomiske), der styrker projekternes succes og minimerer fejlslag. Centeret vil sikre en videnskabelig og faglig velunderbygget rådgivning som bidrag til den nationale planlægning af marin naturgenopretning og aktive naturfremmende løsninger, der bidrager til at forbedre tilstanden i hav og fjord. **Læs mere her:**

https://marinnatur.dk/vidensbase/

https://marinnatur.dk/publikationer/

TEMANUMMER: Vand og Jord, læs mere her:
De samlede resultater ifm. Sund Vejle Fjord er sammenfattet i særnummeret, Vand og Jord fra november 2025, Tidskrift for miljø & natur, som findes på vores hjemmeside, www.vejleaadalogfjord.dk/ projekter. **læs mere her under videnskabelige-rapporter:**

https://kortlink.dk/2v9dx

Forsøg med ålegræsfrø giver håb for en mere effektiv marin naturgenopretning

En af de helt store udfordringer i forbindelse med reetableringen af de tabte ålegræsbede i Danmark, er den arbejdstunge proces med transplantation af hvert enkelt ålegræsskud. Det er behov for mere effektive metoder! SDU`s seneste års forskningsarbejde med at få ålegræsfrø til at spire, vokse og sprede sig i Vejle Fjord, kan være løsningen. I 2025 & 2026 har SDU testet forskellige metoder med henblik på at få de skrøbelige ålegræsfrø til at spire. Forskerne undersøger hvordan man med succes kan høste, modne, opkoncentrere og udplante ålegræsfrø. Selvom der er behov for en kontinuerlig flerårig datamængde, før der kan konkluderes, så giver de foreløbige resultater grund til optimisme.

Ud over den ringe miljøtilstand i vores havmiljø, så er en af de helt store årsager til ålegræssets kollaps i de indre danske farvande, plantens ringe evne til at formere sig kønnet. De små ålegræsfrø har svært ved at spire i det tiltagende mere mudrede havsediment, og fortrækker en mere sandet havbund. Frøene, der først naturligt spirer året efter de er kastet af moderplanten, ser også ud til forsvinde væk, før de når en egnet havbund med gode lysforhold at spire i. Ved at hjælpe frøene lidt på vej og lade dem overvintre under kontrollerede forhold i laboratorium, og så udplante dem det kommende forår under optimale betingelser, håber forskerne at kunne dokumentere en ny vej frem.

Lykkes missionen, så vil forvaltningen af vores havmiljø få et ekstra redskab i værktøjskassen. Tiltag med ålegræsfrø har potentiale til at kunne opskalere den marine naturgenopretning, og dermed fremskynde indsatsen med at bringe livet tilbage til vores fjord effektiviseres betydeligt. Forskerne ser indsatsen med ålegræsfrø, som et vigtigt supplement til transplantation af hele skud. De udplantede frø fra forsommeren 2026 bl.a ved Sellerup strand, har spiret og står her i efteråret 2026 flere steder pænt på havbunden. Nu afventer vi om planterne overlever vinteren, og skyder igen til foråret 2027. Se film: https://vimeo.com/1176914858?share=copy&fl=sv&fe=ci

Ålegræsplanter reetableret ved Sellerup strand ved hjælp af ålegræsfrø

Ålegræsfrø blandes med muddder og udplantes i 4 cm dybde

Blåmuslinger som virkemiddel

Genopretningen af muslingebanker fortsætter i Vejle Fjord. Som en del af forskningen i projektet er et stort antal lokaliteter blevet testet og afprøvet for, om de er egnede til naturgenopretning. De steder, hvor bankerne er gået tabt, har det primært været grundet to forskellige årsager: 1) tætte forekomster af søstjerner, som spiser muslingerne, eller 2) muslingerne har løsrevet sig og drevet væk grundet bølgepåvirkning. Sidstnævnte har primært været en udfordring i den mere eksponerede yderfjord.

Bankerne overvåges løbende for ny rekruttering af muslinger – det er en forudsætning for, at bankerne bliver stabile, og for, at der opstår en betydelig rekruttering af nye muslinger, som kan erstatte dem, der spises af andre dyr eller går til af alderdom. I flere af prøverne observeres der nye unge individer, men antallet er endnu for lavt til at kompensere for tabet. Udviklingen følges løbende. Heldigvis kan blåmuslinger leve relativt længe (de ældste levende muslinger blev udlagt i efteråret 2020), så der er tid til at rekrutteringen kan nå at ændre sig.

Opsætningen af lineanlægget er i år blevet ændret en anelse i et forsøg på at gøre genopretningen mere effektiv. Antallet af vækstbændler på hovedlinjerne er reduceret med 20%, hvilket lyder modsigende i forhold til at producere flest muligt muslinger til naturgenopretningen. Men ved at reducere antallet af vækstbændler, så har vi kunnet sænke vægten af anlægget. Derved reduceres risikoen for, at anlægget synker, når muslingerne vokser sig store og tunge. Samtidig kan muslingerne blive hængende på anlægget i længere tid, før de høstes, hvilket giver os større og mere robuste muslinger. *Fortsættes...*

I de kommende sæsoner er der et forsøgsfokus på at gennemføre store feltforsøg med muslingebankerne, som skal hjælpe med at besvare flere spørgsmål: A) Hvordan påvirker udlægningstætheden og miljøforholdene bankernes dannelse af komplekse mønstre og grupperinger? Og hvad betyder det for bankernes stabilitet? Og B) Hvordan kan muslingebanker indgå i mosaik-natur med ålegræs, og kan vækstvilkårene for ålegræsset forbedres ved samtidig genopretning af muslingebanker? Forsøgene udføres i samarbejde mellem SDU og DTU Aqua, så det vil være muligt periodevis at se både fra begge forskningsgrupper på vandet.

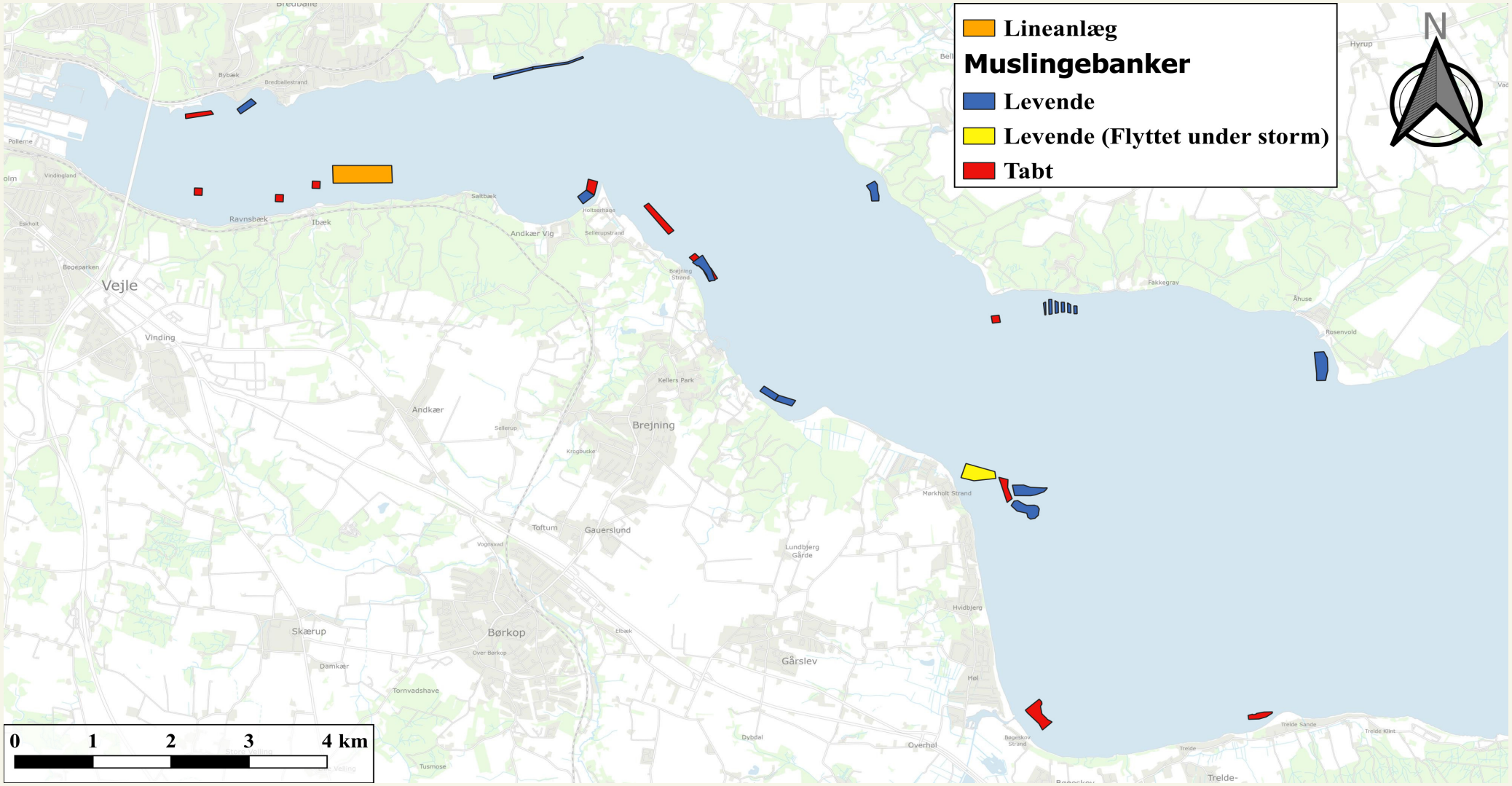

Fig 2. Samlet opgørelser over blåmuslingeindsatsen gennemført fra 2020 - 2025 (sæsonen 2026 endnu ikke udlagt) , Sund Vejle Fjord 1.0 & 2.0

Ålegræsindsatsen 2026

Også sommeren 2026 har vi udplantet ålegræs på den gammeldags facon ved transplantation af vegetative skud høstet fra sunde moderbede. Endnu engang fik projekt Sund Vejle Fjord uvurderlig hjælp af en lang række frivillige "natur-genoprettere". Både Vejle Idrætshøjskole og Vejle Amatørfiskerforening har igen i år bidraget med at montere ålegræsskuddene på søm og udplante på fjordbunden.

I løbet af et par ugers arbejde er 11.000 ålegræsskud blevet udplantet på bagsiden af det store stenrev ved Træskohage på nordsiden af fjorden. Udplantningen indgår i et omfattende og komplekst forsøgsdesign, der skal undersøge, om stenrevet har en skærmende effekt og dermed kan fremme udbredelsen af ålegræs bag revet. Forskerne fra SDU vil følge skuddenes udvikling tæt de kommende sæsoner. En helt særlig tak skal lyde til Hotel Vejlefjord for husly i parken og den flotte forplejning med kaffe og - de megaflotte fjordkager.

Fiskeundersøgelser 2026

Som et led i projekt Sund Vejle Fjord gennemfører SDU i løbet af oktober måned 2026 et forsøgsfiskeri forskellige steder i Vejle Fjord. Det sker med stor hjælp fra fiskerne fra Vejle Amatørfiskerforening, der frivilligt lægger timer i projektet. Projektet gentages løbende i hele projektperioden.

Fiskeriet sker med åleruser og er fuldt lovligt med tilladelse fra Fiskeristyrelsen. Efter at fiskene er målt og vejet, genudsættes de. Forsøgsfiskeriet skal gøre os klogere på fiskebestandene i Vejle Fjord helt generelt, ligesom tiltaget også skal være med til at gøre os klogere på, hvordan de nyetablerede områder såsom; stenrev, blåmuslingebanker og ålegræsenge bidrager til øget biodiversitet. Ruserne er sat strategisk, så vi kan se, hvordan fiskesamfundene bliver påvirkede i forhold til, hvilket område i fjorden de er i. De første resultater fra i år vil være klar i foråret 2027. Her vil det være muligt, at få den første viden om, hvordan områderne opfører sig. Det store indblik i hvordan fjorden udvikler sig over tid, vil det først være muligt at opnå efter mange års dataindsamling.

På sigt vil det være muligt at kombinere fiskeundersøgelserne med data fra vores miljøstationer, hvor vi kan holde det op imod vores egne iltsvindsdata, som igen kan være med til at give et forklaringsgrundlag. Projektet ender ud i en artikel, der kan bruges til at forklare, hvordan man bedst arbejder med marin naturgenopretning til fordel for biodiversiteten. Vi takker fiskerne endnu en gang for at være så flittige og hjælpsomme. Uden dem havde denne undersøgelse ikke været mulig.

Vejle Amatørfiskerforening deltager i projektet

Hummeren har fået fodfæste i Vejle Fjord

Tangspræl er en art fanget i Vejle Fjord

De såkaldte “kegle-rev” skal give flere fisk i fjorden

Vejle Fjord Stenbank godt på vej...

I regi af projekt Sund Vejle Fjord blev der i 2022 udlagt 5 store stenrev på en gradient ud igennem fjorden. I alt 14000 ton sten blev dengang udlagt. Alle stenene kom fra stenbrud i Sverige. I et forsøg på at genskabe endnu flere stenrev i Vejle Fjord, og samtidigt spare lidt på CO_2 regnskabet, åbnede Vejle Kommune sammen med Vejle Fjordhave torsdag den 21 maj, 2026 Vejle Fjord Stenbank. Formålet er at indsamle lokale overskudssten frem for at hente i Sverige. Der er allerede indsamlet en anseelig bunke sten på de få måneder banken har været åben.

Siden år 1900 har stenfiskere opfisket mere end 8,3 mio. m^3 sten fra havene omkring Danmark. Stenene er blevet brugt til at bygge fundamenter til kirker, moler og andre havneanlæg. Alle disse sten, som naturligt blev spredt på havbunden under seneste istid, mangler i dag i fjordrenes økosystemer. Det gælder også Vejle Fjord. Netop store sten spiller en vigtig rolle som gemmesteder for fisk og andre marine organismer. Sten danner også fæste for en række tangarter, blåmuslinger og søanemoner, der ikke trives på den bløde mudderbund.

Har man nyopgravede sten liggende, kan de doneres til stenbanken. Det kan du gøre ved at aflevere disse på RessoureCenterVejle (RCV). Herfra fragtes stenene til depot på Vejle Havn, hvorefter de løbende udlægges på bunden af Vejle Fjord. Der ønskes kun sten, som er større end en håndbold i stenbanken, og årsagen er opdrift. Du har måske lagt mærke til, at der på stranden ofte ligger mellemstore sten med en klump tang fæstnet på stenens overflade. Det skyldes, at flere tangarters luftfyldte flydeblærer, giver stor opdrift, der flytter stenene rundt.

Vejle Fjordhave henter også gratis dine sten, men ***kun*** i større mængder. Så har du flere kubikmeter nyopgravede sten fra markarbejde, større vejprojekter eller lignende, som du vil donere til Vejle Fjord, så kontakt Vejle Fjordhave: **Læs mere:** https://vejlefjordhave.dk/stenbank

Vejle Fjord Stenbank

SUND VEJLE FJORD

VEJLE FJORDHAVE

Hvor skal de mange indsamlede sten ligge?

I forbindelse med projekt Sund Vejle Fjord 2.0 er der også - her i anden runde - afsat midler til at anlægge flere stenrev i Vejle Fjord. Stenrevet er et af de virkemiddler, vi ved fungerer med det samme, og som samtidigt også har en garanteret langtsigtet effekt, fordi stenene ikke forgår, men forbliver på havbunden til evig tid. En stor del af de sten, der om et års tid skal udlægges i fjorden, vil komme fra Vejle Fjord Stenbank. Hvis ikke der kan indsamles nok sten til formålet, så vil projektet indkøbe sten hvor det er mindst klimabelastende.

Hvornår vi er klar med de nye stenrev i Vejle Fjord afhænger ikke kun af hvor hurtigt vi kan samle sten til stenbanken og få formuleret en kvalificeret ansøning til kystdirektoratet, men også af kystdirektoratet selv, som jo er den myndighed, der skal give os tilladelserne til at udlægge stenrev. Pt. er der over et års ventetid på tilladelser til udlægning af stenrev i Danmark.

Samarbejde med Naturpark Lillebælt
For at opnå den maksimalt positive effekt på fjordens økostemer er planen, at vi puljer de midler vi har til rådighed i regi af projekt Sund Vejle Fjord fra Velux Fonden med midler tildelt fra Havnaturfonden og Den Danske Naturfond. Naturpark Lillebælt modtag i november 2025, i samarbejde med Sund Vejle Fjord og Syddansk Universitet, næsten 10 millioner kroner fra Havnaturfonden og Den Danske Naturfond. Midlerne skal bruges til stenrev og naturgenopretning på grænsen mellem Naturpark Lillebælt og Vejle Fjord.

Målsætningen er at etablere store stenrev og biogene rev for pengene, der kan hjælpe med binde de to vigtige havområder bedre sammen. Ved at placere stenrev, som perler på en snor, fra Vejle yderfjord ud over kasserodde og Trellenæs, ned til Lillebælt skabes en en koridor af liv imellem fjord og bælt. Samtidigt skabes en forbindelse til de allerede etablerede stenrev i den midteste del af Vejle Fjord fra 2022.

De kommende måneder kvalificeres en ansøgning til kystdirektoratet, der inkluderer det samlede antal rev, der er planlagt i regi af Havnaturfondens midler og midler fra projekt Sund Vejle Fjord 2.0. Som altid, når det handler om stenrev, så skal Slots- og Kulturstyrelsens marinearkæologer inddrages, så vi sikrer, at der ikke lægges sten ovenpå vigtig kulturarv.

Fjorden Puls - nyt oplevelsesunivers

Økolariets forplads er blevet forvandlet til et stort hav- og klima-oplevelsesunivers med leg, viden og oplevelser for både store og små. Her kan alle aldre udforske og blive klogere på livet under vandet og baggrunden for fjordens tilstand, og hvad der bliver gjort for at genoprette balance og få livet tilbage i fjorden.

Fjordens Puls blev indviet d. 20 juni 2026 med masser af børn, stolte politikere og forventningsfulde forældre. Projektet er blevet til i samarbejde med projekt Sund Vejle Fjord 2.0 og er finansieret af Nordea-fonden.

Det kan man opleve:
Det hele begynder med en regndråbe, der falder i naturen. Derfor kan du tage en tur i det dråbeformede hamsterhjul. På sin vej gennem ådalen blander vandet sig med spor fra landskabet og ender til sidst i fjorden. I pavillonen kan du blive klogere på fjordens tilstand og projekt Sund Vejle Fjord, der arbejder for at genoprette den økologiske balance i fjorden og give den sin "puls" tilbage.

Følg derefter vandets vej ned ad trappen og ud i fjorden foran Økolariet. Her kan du sende odderen og fisken afsted i kapløb, inden du selv prøver kræfter med tarzanbanen, der snor sig gennem et undersøisk landskab af ålegræs, muslinger, krabber og søstjerner.

I ubåden kan du dykke ned under havets overflade og møde fjordens superhelte i form af ålegræs muslinger og stenrev, som alle spiller en vigtig rolle for livet i fjorden. Der er også fyldt med lyde, knapper, håndtag og kontakter – alt sammen lige til at lege med.

På skilte, drejeskiver og vendekuber kan du se mere om fjordens fantastiske dyreliv og prøve at hoppe som en tanglus, flyve som en edderfugl eller sno dig som en sæl gennem vandet. Alle er velkomne i Økolariet, Dæningen 12, 7100 Vejle.

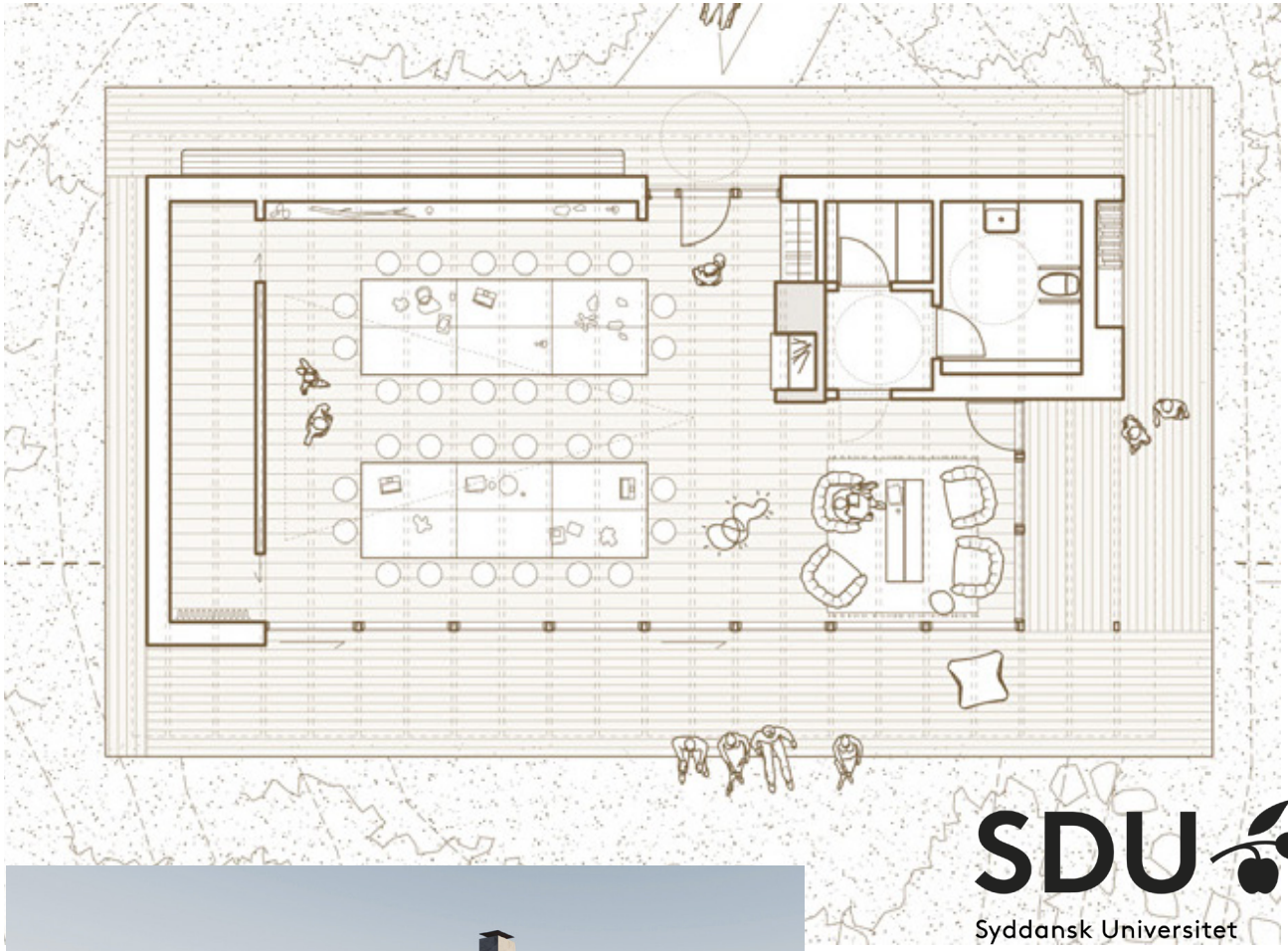

Lokalplan er vedtaget ifm. den Marine Feltstation ved Brønsodde

Som en overbygning på projekt Sund Vejle Fjord har Vejle Kommune søgt og modtaget midler fra Nordea-fonden til en Marin Feltstation ved Brønsodde. Ideen er at bygge bro imellem de forskellige naturbaserede forvaltningstiltag, der skal bringe Vejle Fjord tilbage i god økologisk tilstand, og så Vejle Kommunes borgere, unge som gamle, der gerne vil lære mere om fjordens økologi, og hvad vi kan gøre for at forbedre vores pressede havmiljø. Også klimaforandringer og klimatilpasning bliver en del af projektets fokus.

Med fire konkrete formidlingstiltag på en blå akse er det projektets vision, at skabe accept og forståelse for de naturbaserede løsninger, hvad enten det drejer sig om arealomlægning i landbruget, klimatilpasning langs kysterne eller den marine naturgenopretning under havets overflade. Projektets formål er at skabe indsigt, tryghed og engagement omkring anvendte løsningsmodeller. Håbet er at involvere så mange af Vejle Kommunes borgere som overhovedet muligt. Men særligt fokus bliver på folkeskoler, gymnasier og studerende fra Syddansk Universitet. Undervisning og arrangementer omkring feltstationen sker udelukkende efter aftale med projektets og Økolariets naturvejledere.

Med lokalplanen vedtaget bliver næste fase udbud og herefter opførelse. Feltstation forventes færdigkonstrueret ved udgangen af 2027, men håbet er, at delelementerne; vådlaboratorium, naturrum og formidlingsplatform kan nå at blive færdige før, måske allerede sommer 2027.

Skitser af det nye undervisningslokale, Brønsodde

SDU Syddansk Universitet

vejle KOMMUNE

NORDEA FONDEN

Den Marine Feltstation ved Brønsodde forventes færdig ultimo 2027!

Sådan kommunikerer vi i projekt Sund Vejle Fjord

FACEBOOK
Ud over de løbende nyhedsbreve har vi etableret vores egen facebook-side:
www.facebook.com/groups/sundvejlefjord/

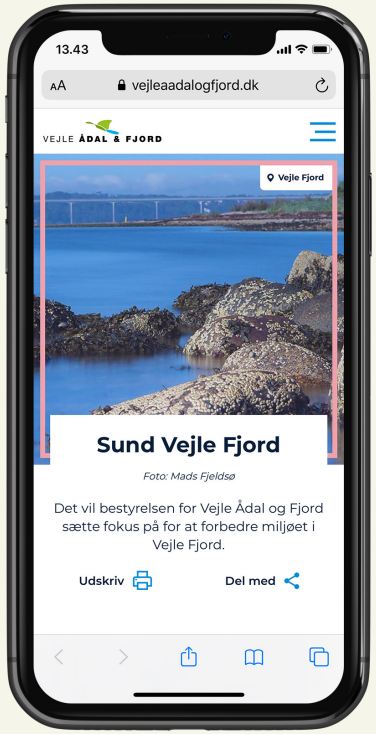
Platformen er et forsøg på at gøre vores dag-til-dag kommunikation mere levende og interessant for alle dem, der synes projektet er spændende. Vi vil gerne kunne gøre relevante små nyheder, film-klip og forskningsresultater tilgængelige med det samme, og på den måde styrke formidlingen omkring indsatsen i fjorden. Det gælder også nyheder fra resten af Lillebælt og omegn, hvor der også lige nu pågår relevant naturgenopretning.

Facebook/SundVejleFjord gør det muligt for alle at bidrage med viden og kommentarer. Vi vil bestræbe os på at svare på spørgsmål og debat-indlæg, men håber på at andre i netværket også vil bidrage til dialogen.

HJEMMESIDE
Alle nyhedsbreve og centrale dokumenter i projektet ligger tilgængelige på Bestyrelsen for Vejle Ådal og Fjords hjemmeside:

www.vejleådalogfjord.dk/interessenter

Her vil vi løbende uploade relevante bilag til alle interesserede.

Involvering og mobilisering

KOM OG VÆR MED
Et af projektets hovedformål er, at mobilisere så mange interessenter omkring Vejle Fjord som muligt og på den måde få skabt en fælles platform, der kan arbejde hen imod en sundere Vejle Fjord. Det kunne være amatørfiskere, dykkere, biologi-studerende, lystsejlere, roere, kunstnere, miljøforkæmpere eller andre, der bekymrer sig om og færdes på, eller ved Vejle Fjord.

Har du en god ide til hvordan vi sammen kan gøre noget godt for vores havmiljø i Vejle Fjord, så hører vi gerne fra dig.

Mads Fjeldsø Christensen / mafch@vejle.dk, Klaus Balleby / kleba@vejle.dk, Brit Dalby / brdal@vejle.dk

Hvidbjerg Klit på sydsiden af Vejle Fjord